

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta annettua lakia. Lakiin otettaisiin yleiset säännökset valtiontakauksen ja valtiontakauksen maksullisuudesta ja maksun määräytymisen yleisistä perusteista. Maksun yksityiskohtaisista määräytymisperusteista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lakiin otettaisiin myös säännökset valtion myöntämien lainojen, valtiontakauksen ja valtiontakauksen ehtojen valvonnasta ja viranomaisen tietojensaantioikeuksista. Esitetyillä muutoksilla varmistettaisiin, että valtiontakaukseen voitaisiin periä Euroopan yhteisön kilpailulainsäädännössä ja sen soveltamisessa edellytetyt maksut ja että valtiontakauksen ja valtiontakauksen ehtoja voitaisiin valvoa. Esitys liittyy osaltaan järjestelyihin, joilla varaudutaan suomalaisilta lentoyhtiöiltä eri maiden ilmailulainsäädännössä edellytetyjen pakollisten sota- ja terroririskivakuutusten mukaisten riskien väliaikaiseen kattamiseen

valtiontakauksella. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset valtion lainan myöntämisestä osakeyhtiölaissa tarkoitettuna, lainansaajana olevan yhtiön omaan pääomaan merkittävänä pääomalainana. Laina voitaisiin myöntää pääomalainana vain jos se on erikseen talousarviossa sallittu. Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös säännökset valtion antaman lainan muuttamisesta avustukseksi. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty. Pääomalainaa koskeva pykälä tulisi kuitenkin voimaan vasta seuraavan varainhoitovuoden alusta lähtien eli 1 päivästä tammikuuta 2002. Koska esitys liittyy Amerikan Yhdysvalloissa 11 päivänä syyskuuta 2001 tehtyjen terrori-iskujen seurauksena syntyneen siviililentoliikenteessä käytettävien lentovakuutusten markkinoiden vakavan markkinahäiriön hoitamiseen, se tulisi käsitellä kiireellisenä.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja sen arviointi

Perustuslain 82 §:n mukaan valtiontakaus ja valtiontakuu voidaan antaa eduskunnan suostumuksen nojalla. Suostumuksesta tulee perustuslain esitöiden ja vakiintuneen käytännön perusteella ilmetä myös takauksen tai takuun enimmäismäärä. Valtiontakaukseen koskevat yleiset säännökset ovat valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta annetussa laissa (449/1988). Laissa säädetään valtiontakauksen vastavakuudesta sekä

takausmaksusta. Valtiontakaukselle on vaadittava vastavakuus, ellei eduskunta ole toisin päättänyt. Myöntäessään eduskunnan suostumuksen perusteella valtiontakauksen on valtioneuvoston määrättävä siitä suoritettavaksi takausluoton pääoman tai sopimusvelvoitteesta valtiolle aiheutuvan vastuun mukaan määräytyvä takausmaksu. Takausmaksu kannetaan sekä kertamaksuna että vuotuismaksuna, joiden määrät säädetään asetuksella. Valtiontakaus tulee usein myös myönnettäväksi tiettyä rahoitusjärjestelmää koskevan

erityislainsäädännön perusteella. Valtiontakauksista säädetään muun muassa valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetussa laissa (445/1998), eräiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetussa laissa (375/1963).

Valtiontakuu ei ole voimassa perustuslain 82 §:n säännöstä tarkempaa, soveltamisalaltaan yleistä lainsäädäntöä. Valtiontakuu myönnetään yksittäistä valtiontakuiden ryhmää koskevan erityislainsäädännön nojalla tai sitten valtioneuvosto tekee eduskunnan suostumuksen saatuaan yleistoimivaltansa nojalla päätöksen takuun myöntämisestä ja sen ehdoista. Erityislainsäädäntöä, jossa säädetään valtiontakuiden, ovat muun muassa valtiontakuurahastosta annettu laki (444/1998) ja valtion vientitakuista annettu laki (422/2001). Vientitakuista annetussa laissa valtiontakuu on yleensä säädetty maksulliseksi siten, että takuusta peritään takuumaksu, jota määrättäessä otetaan huomioon muun muassa riskiajan pituus, riskin kohteen luottokelpoisuus, riskin kohteen maan luottokelpoisuus ja muut katettavaan riskiin vaikuttavat seikat sekä kilpailutekijät.

Valtiontakaus ja valtiontakuu voivat olla Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklassa tarkoitettua valtiontukea. Yhteisön perustamissopimuksen 87 artiklassa kielletään yhteisön sisämarkkinoille sopimattoman tuen myöntäminen. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle etukäteen aiko-muksesta myöntää tukea ja komissio tekee tuen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille päätöksen. Komissio voi myös asettaa ehtoja, jotka jäsenvaltion on täytettävä ja tarvittaessa liitettävä myös myönnettävän tuen ehtoihin, jotta tuki olisi yhteismarkkinoille soveltuva. Jäsenvaltiolla on myös yhteisön perustamissopimukseen sisältyvään lojaliteettivelvoitteeseen palautuva velvollisuus valvoa tällaisten ehtojen noudattamista.

Valtion lainan, valtiontakauksen ja valtiontakuu myöntäminen ovat valtion taloudenhoitoon liittyviä hallintotehtäviä. Niihin liittyviä viranomaisten menettelyitä koskevat siten perustuslaissa säädetyt vaatimukset siitä, että yksityisen oikeuksien ja velvoitteiden perusteista on säädettävä lailla, ja että lailla säädetään myös hyvän hallinnon takeista. Myönnettäessä

valtiontakaus tai valtiontakuu valtio ottaa myös kantaakseen valtion talousarvionalouden ulkopuolisen talouteen tai toimintaan liittyvän riskin. Eduskunnan valtiontaloudellisen päätösvalan ja yleensä hyvän taloudenhoidon turvaaminen edellyttävät, että valtiontakauksiin ja -takuihin voidaan liittää tarpeelliset ehdot ja niiden noudattamista voidaan valvoa.

Nykyinen sääntely on käytännössä osoittautunut osin puutteelliseksi. Eduskunnan suostumuksen perusteella annettavan valtiontakuu asianmukaisen ja joustavan myöntämisen tueksi tarvittaisiin soveltamisalaltaan yleistä lainsäädäntöä sen lisäksi, että eräistä vakiintuneista valtiontakuiden säädetään erityislainsäädännössä. Erityisesti vakavissa markkinoiden häiriötilanteissa on tärkeää, että päätöksenteon ja sen menettelyiden perustana olisi käytettävissä soveltamisalaltaan yleistä lainsäädäntöä. Valtiontakauksen ja valtiontakuu valvonnan perusteista ei myöskään säädetty perustuslain nykyisten vaatimusten mukaisesti lailla.

Käytännössä nämä ongelmat ovat ilmenneet esimerkiksi kun 27. syyskuuta 2001 annettiin Suomen ilmailuviranomaisen myöntämällä ansiolentoluvalla toimiville lentoyhtiöille väliaikainen valtiontakuu, jolla katettiin kansainvälisesti yleisesti sovellettavien ilmailumääräysten mukaan pakollisen vakuutuksen mukainen vastuu ilma-aluksen kolmansille mahdollisesti aiheuttamista vahingoista sota- ja terrorismitilanteissa. Lentoyhtiöiden vakuutukset oli sota- ja terroririskien osalta irtisanottu syyskuun 11 päivänä 2001 Amerikan Yhdysvalloissa tehtyjen terrori-iskujen johdosta. Toimintaympäristö ei ole sen jälkeenkään palautunut normaaliksi ja tämän vuoksi väliaikaisen valtiontakuu voimassaoloaika on jouduttu jatkamaan. Euroopan komissio on tiedonannossaan 11 päivänä lokakuuta 2001 ilmoittanut, että irtisanotut vakuutukset korvaava väliaikainen valtiontakuu on yhteismarkkinoille soveltuva ja siten hyväksyttävissä vain, jos takuusta peritään katettavaan riskiin suhteutettu maksu. Euroopan unionin neuvosto on 16. lokakuuta 2001 valtionvarainministereiden ja liikenneministereiden kokoonpanoissa pidetyissä kokouksissa poliittisesti hyväksynyt valtiontakuiden jatkamisen tietyillä unionissa yhteisesti sovittavilla

ehdoilla kuluvan vuoden loppuun saakka. Euroopan unionin jäsenvaltiot pyrkivät neuvoston piirissä sopimaan yhteisistä takuiden periaatteista ja ehdoista. Suomen nykyisessä lainsäädännössä ei ole tarpeellisia yleisiä säännöksiä tällaisen valtioneuvoston maksullisuuden yleisistä perusteista tai valtioneuvoston ehtojen valvonnan menettelyistä.

Valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta myönnettävään valtion lainaan sovelletaan valtion lainanannosta ja valtioneuvoston maksullisuudesta annettua lakia. Rahoitus- ja tukikäytännössä on kehittynyt sellaisia rahoituksen ja tuen myöntämisen välineitä, jotka eivät ole selkeästi lainaa tai avustusta taikka niihin liittyy eräitä lainsäädännössä eri tukimuotona säännellyn tuen piirteitä. Tällaisia ovat erityisesti lainan muuttaminen avustukseksi ja pääoma-ehtoiset lainat. Pääomalainalla tarkoitetaan osakeyhtiölain (734/1978) 5 luvun 1 §:ssä, sellaisena kuin se on laissa 145/1997, lainaa, joka merkitään osakeyhtiön taseessa sen omaan pääomaan erillisenä eränä. Pääomalainan antajalla on osakeyhtiölain mukaan kaikkia muita velkojia huonompi etuoikeus yhtiön purkautuessa tai konkurssissa. Pääomalainan palauttamista ja koronmaksua sille on myös rajoitettu merkittävästi osakeyhtiölain 5 luvun 1 §:n 2 ja 3 kohtien säännöksissä. Käytännön tukipolitiikan ja erityisesti tuen myöntämisen menettelyiden ja tuen saajien aseman kannalta haitallista oikeudellista epäselvyyttä on syntynyt siitä, miten eräitä tosiasiallisesti käytettäviä tuen muotoja ja niihin liittyviä toimintatapoja olisi arvioitava. Valtion lainanantoa koskevaa yleislainsäädäntöä olisi sen vuoksi tarkistettava siten, että myös valtion varoista myönnettäviä lainoja koskeva yleislaki olisi helposti sovellettavissa eri tukimuotoihin. Lainsäädännön tarkistaminen on tarpeen myös sen vuoksi, että eduskunnan valtioneuvoston päätösvalan tehokkuus voitaisiin turvata myös muuttuneissa tuki- ja rahoituskäytännöissä.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Valtion lainanannosta ja valtioneuvoston maksullisuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi nykyisiä käytännön tarpeita sekä perustuslaista johtuvia hyvän hallinnon ja taloudenhoidon vaatimuksia vastaava

yleislaki, jota voitaisiin soveltaa valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta myönnettävään lainaan sekä eduskunnan suostumuksen perusteella annettavaan valtioneuvoston maksullisuuteen ja valtioneuvoston maksullisuuteen. Laki tulisi sovellettavaksi silloin, kun lainanannosta, valtioneuvoston maksullisuudesta tai valtioneuvoston maksullisuudesta ei ole säädetty muussa laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa. Lakiin otettaisiin siten uutena kokonaisuutena valtioneuvoston maksullisuutta koskevat yleiset säännökset. Laissa säädettäisiin erityisesti valtioneuvoston maksullisuudesta ja uudistettaisiin säännös valtion takausmaksun määräytymisen yleisistä perusteista.

Valtion lainanannosta ja valtioneuvoston maksullisuudesta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto voi erityisistä syistä päättää, ettei takausmaksua määrätä. Valtioneuvoston maksullisuudesta myönnetty maksutta valtion täysin omistaman rahoitusyhtiön ottolainaukselle tai valtion osakkuusyhtiön osakastakauksille, kun valtion omassa intressissä on ollut mahdollisimman edullisen lainanoton järjestäminen. Kuitenkin lainkohdassa tarkoitettuna erityisenä syynä voisi olla myös kansantalouden kannalta välttämättömän liikenneilmailun kilpailukyvyyn turvaaminen, jos muissa EU-maissa päädyttäisiin siihen, ettei takuumaksuja peritä.

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin siten nykyiset perustuslain vaatimukset säätää yksityisen oikeuksien ja velvoitteiden perusteista sekä hyvän hallinnon takeista kattavasti lailla. Samalla myös saatettaisiin valtion lainanantoa, valtioneuvoston maksullisuutta ja valtioneuvoston maksullisuutta koskevat yleislain säännökset vastaamaan nykyisiä hyvän taloudenhoidon vaatimuksia.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset valtioneuvoston maksullisuuden ja valtioneuvoston maksullisuuden valvonnan osalta. Lailla ehdotetaan myös laajennettavaksi valtioneuvoston maksullisuuden (688/2001) soveltamisalaa siten, että valtioneuvoston maksullisuuden säännöksiä sovellettaisiin myös lainanantoon, valtioneuvoston maksullisuuteen ja valtioneuvoston maksullisuuteen. Lainan myöntämiseen valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetusta määrärahasta sekä eduskunnan suostumuksella tapahtuvaan valtioneuvoston maksullisuuden ja valtioneuvoston maksullisuuden antamiseen kohdistuu pitkälti samat hyvän hallinnon takeiden ja hyvän taloudenhoidon vaatimukset kuin avustusmuotoiseen valtion rahoitukseen. Valtioneuvoston maksullisuuslaki on yleislaki,

joka koskee rahoituksen antamisen muodossa tapahtuvaa jonkin toiminnan tai hankkeen tukemista. Valtionavustuslaissa säädetään tällaiseen toimintaan liittyvistä hyvän hallinnon takeista ja hyvää valtiontaloudenhoitoa turvaavista menettelyistä. Valtionavustuslakia ei sen 3 §:n mukaan sovelleta lainanantoon valtion varoista, valtiontakaukseen ja valtiontakaukseen, joista säädetään erikseen. Valtionavustuslain 3 §:ssä säädetään kuitenkin, että muulla lailla voidaan valtionavustuslain soveltamisalaa laajentaa sellaisiin tukimuotoihin, jotka eivät ole valtionavustuksia ja siten valtionavustuslain soveltamisalan piirissä. Tämän mukaisesti valtionavustuslain valvontaa ja tarkastusta, tietojenvaihtoa sekä muutoksenhakua ja viranomaisen päätöksen täytäntöönpanoa koskevat säännökset ulotettaisiin sovellettavaksi soveltuvin osin myös valtion lainanantoon sekä eduskunnan suostumuksen perusteella annettavaan valtiontakaukseen ja valtiontakaukseen. Valtionavustuslain soveltamisalan osittainen laajentaminen on lainanantoon perusteltua lisäksi sen vuoksi, että usein lainanantaminen valtion varoista ja valtionavustuksen myöntäminen ovat rinnakkaisia ja yhdessä käytettäviä tukimuotoja, joissa esimerkiksi alun perin lainan muodossa annettu tuki voidaan muuttaa myöhemmin avustukseksi. Ehdotettujen muutosten tarkoituksena on, että erilaisista valtion tuista ja niihin liittyvistä menettelyistä säädettäisiin mahdollisimman yhdenmukaisesti yleislaeissa.

3. Esityksen vaikutukset

Eduskunta osoittaa vuosittain talousarviossa määrärahat, joista voidaan myöntää valtion lainoja. Valtiontakaus ja valtiontakuu voidaan myöntää määrältään rajoitetun eduskunnan antaman suostumuksen perusteella. Ehdotetuilla lainmuutoksilla ei ole välittömiä vaikutuksia myönnettävien lainojen määrään tai eduskunnan suostumuksella annettavista valtiontakauksista ja valtiontakuuista valtiolle aiheutuviin vastuihin.

Valtiontakuu maksullisuus luo selkeät oikeudelliset perusteet kantaa valtiolle tuloja silloin, kun valtio ottaa riskejä kantaakseen. Tämä osaltaan myös vähentää takuunantamisesta valtiolle aiheutuvaa taloudellisten menetysten riskiä sekä

vähentää valtiontakuu myöntämisestä mahdollisesti aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia kilpailun ja markkinoiden tehokkuuteen. Yleislain nojalla kannettavaksi tulevien maksujen määrää ei kuitenkaan voida tässä vaiheessa arvioida. Esimerkiksi mahdollisesti jatkettavaksi tulevista suomalaisten lentoyhtiöiden vakuutuksia korvaavista valtiontakuuista perittävien maksujen määrää ei voida yksityiskohtaisesti arvioida, koska Euroopan unionissa ei ole vielä sovittu yksityiskohtaisesti maksujen tasosta ja maksupolitiikan rakenteellisista yksityiskohdista.

Ehdotettujen muutosten tarkoituksena on osaltaan vahvistaa hyvän taloudenhoidon näkökohtien turvaamista valtion lainanannossa ja annettaessa valtiontakaus ja valtiontakuu. Valtion lainanantoon sekä valtiontakaukseen ja valtiontakaukseen sovellettavaksi ehdotetut valtionavustuslain säännökset mahdollistavat aikaisempaa kustannustehokkaammat menettelyt päätösten tiedoksiannossa ja täytäntöönpanossa sekä muutoksenhaussa. Tämä tarjoaa mahdollisuuden vähäisiin kustannussäästöihin.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys Eduskunnalle euron käyttöönoton edellyttämiksi muutoksiksi valtiontaloutta koskeviin lakeihin (HE 162/2001 vp). Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi euron käyttöönotosta johtuva tekninen tarkistus lain 9 §:ään. Mainittu esitys ja tämä esitys voidaan käsitellä toisistaan riippumatta.

Tämä esitys on tarpeellinen osa järjestelyitä, joilla varaudutaan turvaamaan Suomen ilmailuviranomaisen myöntämällä ansiolentoluvalla toimivien lentoyhtiöiden toimintamahdollisuudet tilanteessa, jossa kaupallisilta markkinoilta ei ole saatavissa eri maiden ilmailulainsäädännössä pakolliseksi säädettyjä vakuutuksia sota- ja terrorismiriskeistä mahdollisesti kolmansille aiheutuvien vahinkojen varalta. Esitys tulisi sen vuoksi käsitellä kiireellisenä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki valtion lainanannosta ja valtioneuvostokausesta

Lain nimeke. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset valtioneuvostokausesta. Tämän vuoksi lain nimeke muutettaisiin vastaamaan sen sisältöä. Uudeksi nimekkeeksi ehdotetaan lakia valtion lainanannosta sekä valtioneuvostokausesta ja valtioneuvostokausesta.

1 §. *Sovellettamisala.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakia sovellettaisiin valtion talousarviossa osoitetusta määrärahasta myönnettävään valtion lainan ja eduskunnan suostumuksella myönnettävän valtioneuvostokausen lisäksi myös eduskunnan suostumuksella myönnettävään valtioneuvostokauseseen. Laki olisi siten myös valtioneuvostokausetta koskeva yleislaki. Pykälää tarkistettaisiin samalla teknisesti siten, että vanhentunut termi tulo- ja menoarvio korvataan nykyisin käytössä olevalla termillä talousarvio.

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jolla laajennettaisiin valtioneuvostokausen sovellettamisalaa niin, että lain eräitä säännöksiä voitaisiin soveltaa myös valtion lainanantoon, valtioneuvostokausen ja valtioneuvostokauseseen. Valtion varoista annettujen lainojen sekä valtioneuvostokausen ja valtioneuvostokausen valvontaan sovellettavaksi tulisivat valtioneuvostokausen 14–18 §:n säännöksiä, jotka koskevat tuen saajan tiedonantovelvollisuutta, viranomaisen valvontatehtävää, tarkastusoikeutta, tarkastuksen suorittamista ja virka-apua. Viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon valtion lainanannon, valtioneuvostokausen ja valtioneuvostokausen valvonnassa sovellettaisiin valtioneuvostokausen 31 ja 32 §:n säännöksiä niistä edellytyksistä, joilla viranomaiset voivat vaihtaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla salassa pidettäviä tietoja keskenään. Lisäksi sovellettaisiin valtioneuvostokausen 33 §:ää viranomaisen päätöksen tiedoksiannosta, 34

§:ää muutoksenhausta ja 35 §:ää viranomaisen päätöksen täytäntöönpanosta.

Valtion lainanannosta sekä valtioneuvostokausesta ja valtioneuvostokausesta annettu laki olisi jatkossakin toissijainen muuhun lainsäädäntöön ja sen nojalla annettuihin asetuksiin nähden. Lain nojalla sovellettavaksi tulevat valtioneuvostokausen säännökset olisivat toissijaisia eikä niitä sovellettaisi, jos muussa laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa on säännöksiä valtion lainanannosta, valtioneuvostokausesta tai valtioneuvostokausesta. Ehdotetut muutokset eivät siten vaikuttaisi esimerkiksi valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain ja valtion vientitakuista annetun lain soveltamiseen.

4 a §. *Pääomalaina.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a §, jossa säädettäisiin osakeyhtiölain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitetun pääomalainan myöntämisestä. Pääomalainan antaminen merkitsee asiallisesti sijoitusta yhtiöön tai avustuksen antamista yhtiölle. Pääomalainassa sen myöntäneellä viranomaisella on tavanomaiseen valtioneuvostokauseseen nähden heikommat mahdollisuudet varmistaa rahoituksen ehtojen toteutuminen. Pääomalainaa käytetään kuitenkin valtion talousarviossa osoitetusta määrärahasta myönnettävissä tuissa eräänä tukimuotona. Sen vuoksi on tarpeellista ottaa lakiin sitä koskevat säännökset. Ehdotuksen mukaan valtion laina voitaisiin myöntää pääomalainana vain jos se on erikseen talousarviossa sallittu.

12 §. *Maksuvapautus ja lainan muuttaminen avustukseksi.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi selventäväksi tarkoitetut säännökset valtion talousarviossa osoitetusta määrärahasta annetun lainan muuttamisesta avustukseksi. Joustavassa tukipolitiikassa valtion varoista on eräissä tilanteissa tarkoituksenmukaista antaa lainaa siten, että laina voidaan muuttaa avustukseksi, jos tuen myöntämiselle asetetut tavoitteet tai tietyt olosuhteet toteutuvat. Menettelystä ja siihen sovellettavaksi tulevasta lainsäädännöstä ei ole kuitenkaan yleisesti sovellettavia

säännöksiä. Pykälässä säädettäisiin, että lainan muuttamiseen avustukseksi olisi saatava eduskunnan suostumus. Se voitaisiin antaa myös tiettyä lainaryhmää koskevana valtion talousarvion perusteluissa. Muutoin lainan muuttamiseen avustukseksi sovellettaisiin, mitä valtionavustuslaissa säädetään.

15 §. *Takausmaksu.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi yleiset säännökset valtiontakuun maksullisuudesta. Erityislainsäädännön perusteella myönnettävät valtiontakaukset ovat yleensä maksullisia ja maksu määräytyy yleensä takuuseen liittyvän riskin perusteella. Euroopan yhteisön lainsäädännön valtiontakuuta koskeissa säännöissä ja periaatteissa sekä komission soveltamiskäytännössä edellytetään usein valtiontakuun maksullisuutta, jotta valtiontakaukset olisi yhteisön sisämarkkinoille soveltuva ja siten hyväksyttävissä. Pykälässä säädettäisiin, että takausmaksu voitaisiin periä valtiontakauksen lisäksi myös valtiontakuusta, joka on myönnetty vahingonkorvausvastuun tai muun taloudellisen seuraamuksen varalta. Pykälässä säädettäisiin lisäksi takausmaksun yleisistä perusteista. Valtiontakauksesta ja valtiontakuusta perittäviä maksuja määrättäessä noudatettaisiin siten samoja yleisiä perusteita. Pykälää ehdotetaan siten tarkistettavaksi myös tältä osin. Takausmaksua määrättäessä olisi ehdotuksen mukaan otettava huomioon takauksesta valtiolle mahdollisesti aiheutuvan suoritusvelvollisuuden määrä, riskinkohtena olevan toiminnan ja talouden laatu ja laajuus, riskiajan pituus, riskin kohteen luottokelpoisuus, riskin kohteen maan luottokelpoisuus ja muut katettavaan riskiin vaikuttavat seikat sekä kilpailutekijät. Maksun yksityiskohtainen laskentakaava on erilainen eri riskeissä. Takausmaksun tarkemmasta määräytymisestä voitaisiin ehdotuksen mukaan tarkemmin säätää valtioneuvoston asetuksella. Takausmaksun määrä tai sen yksilöivä laskentaperuste voitaisiin myös valtioneuvoston asetusta antamatta ottaa myös suoraan valtiontakauksen tai -takuun myöntämistä koskevan valtioneuvoston päätöksen ehdoksi.

15 a §. *Takuun ja takuun valvonta.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisen oikeudesta valvoa valtiontakauksen tai valtiontakuun ehtojen noudattamista sekä viranomaisen oikeudesta saada valvonnassa

tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Valtiontakauksessa ja valtiontakuussa valtio ottaa kannettavakseen valtion talousarvion ulkopuolisen edunsaajan luottoon tai sopimusvelvoitteeseen taikka toimintaan liittyvän riskin. Valtiontakauksen ja -takuun myöntämisen yhteydessä on tarpeen tällöin eduskunnan antamaan suostumukseen liittyvien ehtojen toteutumisen varmistamiseksi sekä muutoinkin valtion etujen turvaamiseksi asettaa tarpeellisia ehtoja. Näiden toteutumista on myös tarpeellista valvoa. Perustuslain 80 §:n mukaan säännökset yksityisen oikeuksien ja velvoitteiden perusteista on säädettävä lailla. Pykälässä säädettäisiin tämän vuoksi viranomaisen oikeudesta saada valtiontakauksen ja valtiontakuun valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset sekä tarkastusoikeudesta. Pykälän mukaan tietoja ja selvityksiä olisi velvollinen antamaan se, jonka talouden tai toiminnan hyväksi takaus tai takuu on myönnetty. Viranomaisella olisi oikeus myös toimittaa tämän toimintaan tai talouteen kohdistuvia tarkastuksia. Valtiontakauksessa viranomaisella olisi oikeus saada valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset myös takauksen perustana olevan velkasuhteen velkojalta. Valvonnan ja tarkastuksen menettelyihin sovellettaisiin lain 2 §:n nojalla valtionavustuslain 14–18 §:n valvontaa ja tarkastusta koskevia säännöksiä.

2. Voimaantulo

Lakiin ehdotetut säännökset ovat osaksi tarpeellisia, jotta lentoliikenteen turvaamiseksi annettuja väliaikaisia valtiontakuita koskevat ehdot voitaisiin, mikäli väliaikaisia valtiontakuita joudutaan jatkamaan, järjestää Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetyllä ja Euroopan unionissa jäsenvaltioiden yhteisesti sopimalla tavalla. Ehdotus tulisi sen vuoksi käsitellä kiireellisenä ja lakiehdotus ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös jonka mukaan lakia ei sovellettaisi valtiontakaukseen ja valtiontakuuseen, joka on myönnetty ennen lain voimaantuloa. Tarkoituksena on, että mikäli suomalaisille lentoyhtiöille annettuja väliaikaisia valtiontakuita jouduttaisiin jatkamaan nykyisin voimassa olevan takuupäätöksen voimassa olon päätyttyä 25.

marraskuuta 2001 jälkeen, sovellettaisiin valtioneuvoston ehdottamia uusia säännöksiä. Voimaantulosäännökseen ehdotetaan otettavaksi myös siirtymäaika pääomalinainojen koskevan uuden 4 a §:n osalta siten, että pykälän säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä

tammikuuta 2002. Uusi säännös tulisi siten voimaan uuden varainhoitovuoden alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta 20 päivänä toukokuuta 1988 annetun lain (449/1988) nimike, 1 §, 2 §:n otsikko, 12 § ja 15 §:n 1 momentti, ja *lisätään* 2 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 4 a §, 15 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 15 a §, seuraavasti:

Laki

valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion talousarviossa osoitetusta määrärahasta myönnettävään valtion lainaan sekä eduskunnan suostumuksen perusteella myönnettävään valtiontakaukseen ja valtiontakaukseen.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

— — — — —
Tässä laissa tarkoitetun valtion lainan, valtiontakauksen ja valtiontakuun valvontaan sekä muutoksenhakuun viranomaisen päätökseen ja sen täytäntöönpanoon tässä laissa tarkoitetussa asiassa sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslain (688/2001) 14—18, 31—32 ja 33—35 §:ssä säädetään.

4 a §

Pääomalinain

Valtion laina voidaan myöntää osakeyhtiölain 5 luvun 1 §:ssä (734/1978) tarkoitettuna pääomalinainana vain jos se on erikseen talousarviossa sallittu.

12 §

Maksuvapautus ja lainan muuttaminen avustukseksi

Lainan takaisinmaksamisesta vapauttamiseen ja lainan muuttamiseen avustukseksi on saatava eduskunnan suostumus, jollei eduskunta ole suostunut siihen, että valtioneuvosto tai lainan myöntänyt viranomainen voi myöntää vapautuksen lainan takaisinmaksamisesta tai muuttaa lainan avustukseksi. Lainan muuttamiseen avustukseksi sovelletaan muutoin mitä

valtionavustuslaissa säädetään.

15 a §

15 §

Takauksen ja takuun valvonta

Takausmaksu

Eduskunnan antaman suostumuksen perusteella myönnettävästä valtiontakauksesta peritään takausmaksu. Takausmaksua määrättäessä otetaan huomioon takauksesta valtiolle mahdollisesti aiheutuvan suoritevelvollisuuden määrä, riskin kohteena olevan toiminnan ja talouden laatu ja laajuus, riskiajan pituus, riskin kohteen luottokelpoisuus, riskin kohteen maan luottokelpoisuus ja muut katettavaan riskiin vaikuttavat seikat sekä kilpailutekijät. Takausmaksun tarkemmasta määräytymisestä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Mitä edellä säädetään valtiontakauksen maksullisuudesta ja takausmaksusta sovelletaan myös valtiontakuuseen ja siitä perittävään takuumaksuun.

Valtiontakauksen tai valtiontakuun myöntäneellä viranomaisella on oikeus saada viranomaisen määräämänä ajankohtana takauksen tai takuun ehtojen noudattamisen valvonnassa tarpeelliset tiedot ja selvitykset siltä, jonka talouden ja toiminnan hyväksi takaus tai takuu on annettu sekä toimittaa tämän talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Valtiontakauksessa viranomaisella on oikeus saada edellä tarkoitetut tiedot ja selvitykset myös velkojalta, jonka saatavien turvaamiseksi takaus on annettu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Lain 4 a §:n säännöksiä pääomalainasta sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2002. Tätä lakia ei sovelleta valtiontakaukseen ja valtiontakuuseen, joka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

Laki

valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta 20 päivänä toukokuuta 1988 annetun lain (449/1988) nimike, 1 §, 2 §:n otsikko, 12 § ja 15 §:n 1 momentti, ja
lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 4 a §, 15 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 15 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

valtion lainanannosta ja valtiontakauksesta

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion tulo- ja menoarviossa osoitetusta määrärahasta myönnettävään valtion lainaan ja eduskunnan suostumuksen perusteella myönnettävään valtiontakaukseen.

2 §

Toissijaisuus

Laki

valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion *talousarviossa* osoitetusta määrärahasta myönnettävään valtion lainaan *sekä* eduskunnan suostumuksen perusteella myönnettävään valtiontakaukseen *ja valtiontakuuseen*.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa tarkoitetun valtion lainan, valtiontakauksen ja valtiontakuun valvontaan sekä muutoksenhakuun viranomaisen päätökseen ja sen täytäntöönpanoon tässä laissa tarkoitetussa asiassa sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslain (688/2001) 14—18, 31—32 ja 33—35 §:ssä säädetään.

4 a §

Pääomalaina

Valtion laina voidaan myöntää osakeyhtiölain 5 luvun 1 §:ssä (734/1978) tarkoitettuna pääomalainana vain jos se on erikseen talousarviossa sallittu.

12 §

Maksuvapautus

Lainan takaisin maksamisesta vapauttamiseen on saatava eduskunnan suostumus, jollei eduskunta ole suostunut siihen, että valtioneuvosto tai lainan myöntänyt viranomainen voi myöntää vapautuksen lainan takaisinmaksamisesta.

15 §

Takausmaksu

Myöntäessään eduskunnan antaman suostumuksen perusteella kotimaisen tai ulkomaisen luoton tai muun siihen verrattavan sopimusvelvoitteen vakuudeksi valtioneuvoston on määrättävä siitä suoritettavaksi takausluoton pääoman tai sopimusvelvoitteesta valtiolle aiheutuvan vastuun mukaan määräytyvä maksu. Takausmaksu kannetaan sekä kertamaksuna että vuotuismaksuna, joiden määrät säädetään asetuksella. *Takausmaksu voi olla kotimaiselle tai ulkomaiselle luotolle erisuuruinen.*

12 §

Maksuvapautus ja lainan muuttaminen avustukseksi

Lainan takaisinmaksamisesta vapauttamiseen ja lainan muuttamiseen avustukseksi on saatava eduskunnan suostumus, jollei eduskunta ole suostunut siihen, että valtioneuvosto tai lainan myöntänyt viranomainen voi myöntää vapautuksen lainan takaisinmaksamisesta tai muuttaa lainan avustukseksi. *Lainan muuttamiseen avustukseksi sovelletaan muutoin mitä valtioneuvostuslaisissa säädetään.*

15 §

Takausmaksu

Eduskunnan antaman suostumuksen perusteella *myönnettävästä valtioneuvostolta peritään takausmaksu. Takausmaksua määrättäessä otetaan huomioon takauksesta valtiolle mahdollisesti aiheutuvan suoritevelvollisuuden määrä, riskin kohteena olevan toiminnan ja talouden laatu ja laajuus, riskiajan pituus, riskin kohteen luottokelpoisuus, riskin kohteen maan luottokelpoisuus ja muut katettavaan riskiin vaikuttavat seikat sekä kilpailutekijät. Takausmaksun tarkemmasta määräytymisestä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.*

Mitä edellä säädetään valtioneuvostolta perittävään takauksesta ja takausmaksusta sovelletaan myös valtioneuvostoon ja siitä perittävään takaukseen.

15 a §

Takauksen ja takuun valvonta

Valtioneuvoston tai valtioneuvoston myöntäneellä viranomaisella on oikeus saada viranomaisen määräämänä ajankohtana takauksen tai takuun ehtojen noudattamisen valvonnassa tarpeelliset tiedot ja selvitykset siltä, jonka talouden ja toiminnan hyväksi takaus tai takuu on annettu sekä toimittaa tämän talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

Valtiontakauksessa viranomaisella on oikeus saada edellä tarkoitetut tiedot ja selvitykset myös velkojalta, jonka saatavien turvaamiseksi takaus on annettu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Lain 4 a §:n säännöksiä pääomalainasta sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2002. Tätä lakia ei sovelleta valtiontakaukseen ja valtiontakuuseen, joka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa.
